

El violí Dante Baldoni, el llegat d'Enric Casals

Moment de la taula rodona amb (d'esquerra a dreta) Narcís Laguarda, Conrad Cardús (fill), Enriqueta Casals, Francesc Guzman i Núria Ballester

Per Mònica Pagès i Santacana

Els instruments passen per molts vides, traspassen els segles i les existències, com si fossin el cos indestructible del so, més enllà dels temps i de les vivències dels músics que els posseeixen. Un exemple d'això és el violí construït per Dante Baldoni ara fa cent anys, el 1915, per encàrrec dels germans Pau i Enric Casals. El 24 d'octubre, dins de la setmana que s'ha volgut dedicar a la commemoració dels quaranta-tres anys de la mort de Pau Casals, que es fa cada 22 d'octubre, va tenir lloc al Museu Vil·la Casals un acte sobre la història d'aquest violí i la seva relació amb els germans Casals i amb altres músics posteriors que l'han preservat fins al present.

Enric Casals va tocar aquest violí durant dècades, per les seves gires europees i sud-americanes i com a concertino de l'Orquestra Pau Casals. Després de la Guerra Civil Espanyola, Enric Casals va decidir regalar-lo a un deixeble predilecte: Conrad Cardús. Cardús era fill del clarinetista Conrad Cardús i Canals, nascut a Sant Sadurn d'Anoia i membre de l'Orquestra Pau Casals. Cardús -el Cardús i Rosell- va ser fundador de l'Orquestra de Cambra Els Amics dels Clàssics i autor del llibre divulgatiu *El violí i l'arquet, peça a peça* (1990). Cardús havia estudiat amb Enric Casals des dels vuit anys i de jove va ser un dels primers violins de l'Institut Orquestral de l'Associació Obrera, també fundada per Pau Casals. No va deixar mai de tocar el violí, però tampoc no s'hi va dedicar professionalment, perquè es guanyava la vida en l'administració d'empreses. A la seva mort, la família va decidir vendre el violí a algú que el pogués tocar i, per mitjà d'un conegut, el van oferir a Narcís Laguarda. En Narcís és arquitecte i també toca el violí per afició i per això es va decidir a adquirir-lo després de descobrir aquesta història lligada a la vida d'Enric i Pau Casals, que li dóna un valor afegit al que ja té en si mateix l'instrument per les seves qualitats

sonores. La coneixença de Narcís amb el jove violinista i compositor Francesc Guzman va fer que es plantegés cedir-l'hi per poder millorar en l'estudi de l'instrument, tot just quan en Francesc estudiava a l'ESMUC i per fer un màster a Alemanya, que ha fet aquests dos darrers anys. Un gest generós que dóna un molt bon exemple de la importància que té permetre que un jove talent pugui disposar d'un bon instrument per desenvolupar els inicis de la seva carrera i sense haver de sol·licitar-ho a les inaccessibles fundacions culturals o bancàries. La vida d'un violí depèn principalment del fet que algú el toqui, el so és com l'aire per a nosaltres, perquè manté la fusta viva, i per això molts dels grans instruments llegendaris del segle XVIII porten els sobrenoms dels grans violinistes que els van tocar.

En l'acte organitzat per la Fundació Pau Casals a la casa d'estiueig de Sant Salvador, hi van assistir els familiars d'Enric Casals, l'Enriqueta -acompanyada pel seu marit i per una filla-, que als 94 anys gaudeix de la mateixa longevitat genètica que van demostrar tenir el pare i l'oncle, amb una memòria prodigiosa. També hi eren presents els fills de Conrad Cardús, que van compartir amb ella i amb en Narcís i en Francesc una xerrada que va moderar Núria Ballester, directora del Museu Vil·la Casals. A més d'aquesta taula rodona, també es van fer diversos parlaments que van explicar aquesta història dels cent anys del violí Dante Baldoni i dels seus protagonistes, des de la història de l'instrument, a càrrec de Mariona Bonet, que és la mare d'en Francesc i companya de feina d'en Narcís i, a més, una gran coneixedora de la vida de Pau i d'Enric Casals pel fet de ser néta de la gran cantant Conxita Badia. Narcís Laguarda va explicar el moment en què aquest violí va passar d'Enric Casals a Conrad Cardús; després, Antoni Solé, de Solé Luthiers, va descriure amb més detall les característiques d'aquest instrument fet pel lutier Dante Baldoni a Buenos Aires el 1915, que premonitòriament va ser l'any que va néixer Conrad Cardús.

A més d'aquestes explicacions en què va consistir l'acte, es va poder sentir el so d'aquest violí amb l'actuació dels mateixos Francesc Guzman i Narcís Laguarda, que van oferir diversos duets amb obres de Bartók, Josep Lluís Guzman i el *Nigra Sum* de Pau Casals, en un arranjament per a piano i dos violins fet per en Francesc, que també va interpretar el *Sonatí de la rosada* d'Eduard Toldrà i *El cant dels ocells*. Per acabar, la sardana *Heroica* d'Enric Casals en un arranjament també per a dos violins i piano, que va comptar amb la col·laboració de Marc Sumsi.

Música, memòria i sentiments conflüen en un sol violí, objecte simbòlic de la vivència de grans personalitats, començant per la de Pau Casals i per la seva relació artística tan important amb el seu germà Enric, el seu *alter ego*, i continuant amb el record de Conrad Cardús i del seu llegat en el món de la música, que va significar la preservació d'aquest instrument, del violí Dante Baldoni que, cent anys després, continua sonant en les mans del jove músic Francesc Guzman.